

BETÆNKNING

Afgivet af Erhvervs- og Råstofudvalget

vedrørende

EM2025/140: Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Naalakkersuisut pålægges at kræve Selvstyreejet selskaber til at opsig deres medlemskab af Grønlands Erhverv

Fremsat af Pele Broberg, Naleraq

EM2025/167: Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Naalakkersuisut pålægges at kræve Nukissiorfiit, Asiaq Misissueqqaarnerit, og andre ressortområder underlagt Selvstyret, til at opsig deres medlemskab af Grønlands Erhverv

Fremsat af Pele Broberg, Naleraq

Afgivet til forslagernes 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Mariane Paviassen, Inuit Ataqatigiit, formand

Medlem af Inatsisartut Juno Berthelsen, Naleraq, næstformand

Medlem af Inatsisartut Hans-Erik Enoksen, Demokraatit

Medlem af Inatsisartut Lars Poulsen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Bentiaaraq Ottosen, Atassut

Udvalget har efter 1. behandlingen den 15. oktober 2025 under EM2025 gennemgået forslagene.

Forslagernes indhold og formål

Punkt 140 og 167 vedrører begge udmeldelse af Grønlands Erhverv (GE) og bliver derfor i det følgende behandlet samlet.

EM2025/140

Forslagets formål er at kræve, at samtlige selvstyreejede selskaber opsiger deres medlemskab af GE.

EM2025/167

Forslagets formål er at kræve, at Nukissiorfiit, Asiaq m.fl. (de såkaldte nettostyrede organisationer) opsiger deres medlemskab af GE.

Baggrunden for begge forslag er et ønske om at adskille de offentlige virksomheder fra den private interesseorganisation, idet der kan være modsatrettede politiske interesser. Derudover er forslaget udtryk for et ønske om at spare offentlige midler svarende til kontingentbetalingen.

Førstebehandling af forslagene i Inatsisartut

Til førstebehandlingen af forslagene i Inatsisartut blev følgende ændringsforslag fremsat af Naalakkersuisut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at have løbende dialoger med de selvstyrejede aktieselskaber samt de nettostyrede virksomheder angående deres medlemskab i netværks organisationer som omfatter en større udgift, som f.eks. Grønlands Erhverv.

Ligeledes blev følgende ændringsforslag fremsat af Inuit Ataqatigiit:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om at Naalakkersuisut som ejere pålægger at der i de samfundsejede virksomheder udarbejdes en sparekatalog og redegørelse om omkostningsreducerede tiltag. Redegørelse fra samtlige samfundsejede virksomheder skal præsenteres i EM 2026 og realiseres i 2028.

Der var en bred debat om forslagene under 1. behandlingen og en generel enighed om, at det er væsentligt at skabe klarhed over grænserne mellem det offentlige- og private erhvervsliv.

Der blev udtrykt behov for yderligere behandling med henblik på at belyse centrale hovedpunkter i forslagene, hvorfor de blev henvist til udvalgsbehandling i Erhvervs- og Råstofudvalget.

Deputationer

I forbindelse med udvalgsbehandlingen af punkterne har der været foretræde med GE. Her gav GE nærmere oplysninger om sit virke og forklarede bl.a.:

- At de organiserer 320 virksomheder fordelt over hele Grønland.
- At det er vigtigt at stå sammen til gavn for såvel samfundet som borgerne.
- At de har en aktiv rolle i organiseringen af arbejdsmarkedet, hvor de sikrer overenskomster og trygge arbejdsvilkår for mange medarbejdere. Derfor er der et tæt samarbejde med bl.a. SIK. Alle medlemsvirksomheder er bundet af at følge de overenskomster, som organisationen har indgået.

- At der er mange fordele i at være medlem. Eksempelvis hjælper de virksomhederne med juridisk vejledning, kurser, gennemgang af ny lovgivning, hjælp til fortolkning af regler m.v. De oplyste, at dette var ydelser, som medlemmerne skulle rekvirere på anden vis, hvis beslutningsforslagene blev vedtaget og medlemskabet dermed ophørte.
- At man desuden ser fordele ved at samarbejde på tværs af organisationer og lokationer. Eksempelvis kan en stor organisation hjælpe ved at videns dele til en mindre virksomhed. GE faciliterer netværk og samarbejdet, og på den måde kan medlemmerne drage stor nytte af hinanden via deres medlemskab.
- At der samarbejdes med organisationer i Danmark og i Europa, herunder bl.a. Dansk Industri og Horesta.

Derudover var der en længere dialog om det store arbejde, som organisationen udfører på det uddannelsesmæssige område, hvor man bl.a. hjælper med at få etableret flere læringepladser og følger op på problematikker omkring manglende uddannelse. Man analyserer løbende på, hvilke former for arbejdskraft, der mangler, og man følger op på, hvordan dette kan efterkommes.

Skriftlige spørgsmål om medlemskab af GE

Som led i behandlingen af punkterne så har udvalget stillet en række spørgsmål til Naalakkersuisut vedrørende de selvstyrejede virksomheder og de såkaldte nettostyrede virksomheder, jf. bilag 1 (spørgsmål) og 2 (besvarelse).

Udvalget har på den baggrund noteret sig, at:

- De samlede årlige udgifter ifølge besvarelserne andrager knap 1.95 mio. kr. for selskaberne, mens de nettostyrede virksomheders kontingenter andrager 20.000 kr. om året.
- Der meldes ikke at være nogen interessekonflikter mellem GE og de selvstyrejede virksomheder i forhold til GE's lobbyarbejde.
- Hvad angår fordele og brugen af deres GE-medlemskab, så lægges der bl.a. vægt på erhvervsnetværk, kurser og rådgivning, herunder juridisk rådgivning (HR-relateret).
- Flere af de største selskaber oplyser, at de ikke på nævneværdig vis gør brug af GE's ydelser.
- Der er således stor forskel på, hvor meget de enkelte virksomheder bruger deres medlemskab. Der er ingen af virksomhederne, der på det foreliggende grundlag kan svare på, hvor meget de vurderer at skulle betale for lignende ydelser fra andre udbydere, hvis de pålægges at melde sig ud af GE.

Forslagenes økonomiske konsekvenser

Det fremgår af § 33, stk. 1, i Inatsisartuts forretningsorden, at de økonomiske og administrative konsekvenser ved realiseringen af beslutningsforslag skal beskrives i forslagens begrundelse. Udvalget har noteret sig, at forslagsstiller har givet en redegørelse for de økonomiske konsekvenser for pkt. 140 (selvstyreejede virksomheder), hvori det vurderes, at en realisering af forslaget formentlig vil medføre en besparelse for det offentlige på knap 2 mio. kr. årligt. Det samme tal er 20.000 kr. årligt for pkt. 167 (nettostyrede virksomheder).

Udvalget har ligeledes noteret sig, at disse tal svarer til de tal, som virksomhederne har leveret i forbindelse med deres besvarelse af udvalgets spørgsmål.

Hvis man ser på besvarelserne fra virksomhederne vedrørende deres medlemskab af GE, så er det dog usikkert, hvor store evt. besparelser bliver, da man skal tage højde for de omkostninger, der er forbundet med at finde alternative udbydere af en række af de konkrete ydelser og tilbud, der er forbundet med et GE-medlemskab, jf. ovenfor og bilag 2.

Udvalgets bemærkninger til forslagene

Udvalget ønsker for det første at påpege, at det er både uundgåeligt og naturligt, at GE har en anden politisk dagsorden end Naalakkersuisut, men det er også derfor, de selvstyreejede virksomheders medlemskab kan synes påfaldende. Dette gælder naturligvis i endnu højere grad, når man taler om de nettostyrede virksomheder, da de jo rent juridisk er en del af Selvstyret.

Udvalget har dog også noteret sig, at Naalakkersuisut i sit svarnotat anfører, at selskaberne selv vurderer, hvilke forretningsfremmende tiltag og netværker de ønsker at deltage i, herunder medlemskab af organisationer som GE, og at dette ifølge Naalakkersuisut bl.a. er en følge af det såkaldte armslængdeprincip. Der er dog ifølge udvalget også eksempler på, at Naalakkersuisut selv har brudt med armslængdeprincippet i de seneste år, f.eks. i forhold til udmeldinger om, hvor direktøren for Royal Greenland skal ansættes.

Udvalget har på baggrund af svarene fra virksomhederne konstateret, at medlemskab af GE ifølge en række af de omfattede virksomheder medfører værdifulde, konkrete fordele, herunder erhvervsnetværk, kurser og juridisk rådgivning (HR-relateret). Udvalget kan desuden konstatere, at virksomhederne ikke melder om nogen interessekonflikter mellem GE og de selvstyreejede virksomheder i forhold til GE's lobbyarbejde. Det bemærkes, at virksomhederne i hovedreglen vil være selvstændige høringsparter på eksempelvis et lovforslag, og at der derfor er mulighed for at fremsætte en anden holdning end den, som udtrykkes af GE, og at medlemsvirksomhederne ikke i øvrigt er bundet af holdninger m.v. fremsat af GE.

Udvalget vil dog gerne understrege, at der er tale om en principiel debat, der ikke kun handler

om de enkelte virksomheders vurderinger af egne medlemsfordele. Sagen handler om det overordnede spørgsmål om det hensigtsmæssige i, at en privat interesseorganisation, der må antages at have modsatrettede interesser i forhold til Naalakkersuisut, modtager støtte via medlemskontingenter fra selvstyrejede virksomheder og endda i visse tilfælde nettostyrede virksomheder. Det er en debat, som man er nødt til at have.

For så vidt angår forslagernes andet aspekt, dvs. ønsket om at opnå besparelser svarende til kontingentet for medlemskab af GE, så skal udvalget bemærke, at der er tale om et vigtigt spørgsmål, der i virkeligheden er en del af en bredere debat om landets økonomi. I den forbindelse er det værd at huske på, at Naalakkersuisut for Finanser og Skatter i forbindelse med behandlingen af finansloven for 2026 også anførte følgende:

”Finansloven for 2026 afspejler et nyt politisk udgangspunkt, hvor der lægges vægt på at styrke balancen i den offentlige økonomi, skabe nye muligheder for udvikling og sikre, at vi bruger ressourcerne, hvor de gør størst gavn for borgerne og samfundet som helhed.”

Hvad angår ændringsforslaget fra Naalakkersuisut, så har udvalget noteret sig, at det indebærer, at man får et grundlag for en løbende debat om emnet. Der vil dog være behov for regelmæssige opfølgninger, f.eks. en gang om året, hvis forslaget skal give nogen mening.

Udvalgets indstillinger

Et flertal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit, Demokratit, Siumut og Atassut fremsætter og indstiller følgende ændringsforslag til vedtagelse:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at have løbende dialoger og en årlig orientering til Erhvervs- og Råstofudvalget i forhold til de selvstyrejede aktieselskaber samt de nettostyrede virksomheder angående deres medlemskab i netværksorganisationer, som udgør en større udgift, herunder særligt Grønlands Erhverv. Orienteringen bør som minimum indeholde oplysninger om størrelsen på medlemsskabskontingenter, værdien af medlemskaberne samt oplysninger om evt. interessekonflikter.

Et mindretal i udvalget bestående af Naleraq afgiver følgende mindretalsudtalelse:

”Naleraq er ikke enige i flertallets ændringsforslag, grundet flere faktorer. Der tages i ændringsforslaget ikke højde for, at der fra et flertal under behandlingen af punkterne på efterårssamlingen 2025 blev givet udtryk for, at punkterne bør behandles særskilt. Man bør tage udgangspunkt i den juridiske forskel på administrative enheder underlagt selvstyret, og Selvstyrejede aktieselskaber. Det gøres klart i besvarelse af §37-spørgsmål 098-2025 vedr. Nukissiorfiits betalinger til Grønlands Erhverv¹, og

¹ https://ina.gl/media/4bzg1cvl/098_2025_nukissiorfiit_ge-mut_akiliisarnerat_peleb_svar.pdf

besvarelse af §37-spørgsmål 097-2025 vedr. Asiaqs betaling til Grønlands Erhverv², at Naalakkersuisut har instruktionsbeføjelser overfor Nukissiorfiit, og at Asiaq ressortmæssigt hører under Naalakkersuisut hos Departementet for Miljø og Natur. Dermed følger man ikke flertallets overordnede henstillinger til udvalget.

Derudover blev der fra flertallet af Inatsisartut, herved Siumut³, Inuit Ataqatigiit⁴ og Naleraq under behandlingen af punkterne på efterårssamlingen 2025, sagt klart og tydeligt, at de Selvstyrejede aktieselskabers binding til bestemte interesseorganisationer bør bringes til ophør.

Derudover fremgik det af de fleste svar fra de selvstyrejede virksomheder, på spørgsmålene stillet af udvalget vedr. virksomhedernes medlemskab af Grønlands Erhverv, at der ikke på nævneværdig vis blev gjort brug af Grønlands Erhverv's services såsom juridisk rådgivning. Derfor kan det ikke retfærdiggøres, at offentligt ejede virksomheder bruger så mange af de offentlige midler på medlemskab af Grønlands Erhverv.

Det er også stærkt kritisabelt, at det man ynder at kalde aktiv ejerskabspolitik reelt betyder, at der ikke kan opretholdes et meningsfuldt armslængdeprincip. Eksempler fra forrige år omfatter forskellige formænd for Naalakkersuisut, som offentligt udmelder, at henholdsvis Royal Greenland skal ansætte en administrerende direktør som er fra Grønland, at KNI skal have billigere priser på deres varer, samt den seneste ejerskabspolitik "Naalakkersuisuts styringsdokument iht. ejerskabspolitikken af den 28. marts 2023 – De Selvstyrejede Aktieselskaber", som viser, at armslængdeprincippet i praksis reelt ikke er i brug. Dermed bør de offentligt ejede virksomheder heller ikke være medlem af de privates erhvervs- og arbejdsgiverorganisation Grønlands Erhverv.

Når de offentligt ejede virksomheder vedbliver med at være medlemmer af Grønlands Erhverv åbner det muligheden juridisk for, at Departementet for Fiskeri og Fangst eksempelvis kan blive medlem af KNAPK, hvilket ikke ville være hensigtsmæssigt."

Et mindretal i udvalget bestående af Naleraq indstiller de oprindelige forslag til vedtagelse.

² https://ina.gl/media/kjqlhd3/097_2025_asiaq_ge-mut_akiliisarnera_peleb_svar.pdf

³ https://ina.gl/media/k5zmuwig/pkt140_167_em2025_bf33_selvstyrede_selskaber_ud_af_ge_ordf_1beh_siumut_da.pdf

⁴ https://ina.gl/media/5y2cwstz/pkt140_167_em2025_bf33_selvstyrede_selskaber_ud_af_ge_ordf_1beh_inuit_ataqatigiit_da.pdf

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslagene til 2. behandling.

Mariane Paviassen Jensen
Formand

Juno Berthelsen
Næstformand

Lars Poulsen

Bentiarq Ottosen

Hans-Erik Enoksen